

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11562041>

Нові елементи в структурі консалтингового ринку України в умовах війни

*Л. В. Кислюк, канд. наук із соц. комунікацій, доцент
Національний аерокосмічний університет
ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»*

На сьогодні на українському ринку наявні як вітчизняні, так і міжнародні консалтингові компанії, які надають різносторонні послуги.

Індустрія консалтингу в європейських країнах демонструє сильні риси стійкості та стабільності. Після незначного падіння у 2020 році європейський обіг на ринку консультування зріс більше ніж на 11% у 2021 році і, незважаючи на міжнародну кризу, у 2022 році він навіть прискорив своє зростання на 12% та зберіг тенденції до підвищення у 2023 році – на 10% [Survey of the European Management Consultancy 2021–2022. FEACO, January 2023].

Послуги, які надають консалтингові компанії, класифікують по-різному. Відповідно до Європейського довідника з керівництва на сьогодні виокремлено приблизно 100 видів консалтингових послуг, які об'єднано в кілька основних груп, а саме: загальне управління, адміністрування, фінансове управління, управління кадрами, маркетинг, виробництво, ІТ-сфера, спеціалізовані послуги (інформаційні, інженерні, юридичні, екологічні та інші) [Слюсарева Л. В. (2021) Ринок консалтингових послуг: тенденції та особливості розвитку в Україні].

У 2021 році ІТ-консалтинг, надання консалтингових послуг з операційної діяльності та стратегічний консалтинг є трьома основними напрямками надання послуг із найбільшою часткою на ринку 24%, 21% і 20% відповідно.

Щодо ситуації на українському консалтинговому ринку, то варто зазначити, що загальна кількість консультаційних компаній, які працювали на українському ринку до 2022 року, становила 5 000. Приблизно 87% консультаційних послуг, які надаються в Україні, зосереджено в м. Києві. Загалом, консалтингові компанії в Україні можна поділити на три групи: «Велика п'ятірка» та інші іноземні компанії; великі українські компанії; регіональні компанії [Консалтингове забезпечення управлінських економіко-екологічних рішень на регіональному рівні (2017); Слюсарєва Л. В. (2021) Ринок консалтингових послуг: тенденції та особливості розвитку в Україні].

У 2022 році після історичного зростання приблизно на 7% за рік, управлінський консалтинг в Україні, як і всі інші галузі, стикається з труднощами через війну. Значний тиск на ринок відчувається через клієнтський попит (через збій та проблеми з платоспроможністю, з якими стикаються багато клієнтів) і відсутність консультантів (оскільки відбувся значний відтік професіоналів) [Фоміна О., Литвинчук Д. (2024) Європейські тенденції розвитку консалтингу]. Водночас відбувається помітне переструктурування ринку консалтингових послуг, передусім за рахунок впровадження нових напрямів консалтингової діяльності, пов'язаних з війною.

Найзатребуванішими напрямками консалтингової діяльності в Україні є:

1. *Стратегічні консультації кризового управління, фінансове планування та оптимізація для забезпечення стійкості в умовах високих ризиків.* Аналіз бізнесу та ринкові дослідження визначають шляхи адаптації, а юридичні консультації спрямовані на вирішення правових аспектів подолання конфліктної ситуації. Крім того, акцент робиться на технологічній безпеці, управлінських консультаціях та розвитку персоналу в умовах стресу. Важливим елементом є ініціативи щодо соціальної відповідальності, спрямовані на підтримання бізнесу як частини внутрішнього та зовнішнього врядування під час військових дій (проекти компанії Nota

Group) [Фоміна О., Литвинчук Д. (2024) Європейські тенденції розвитку консалтингу; Nota Group].

2. *Консультавання бізнесу з питань релокації, а саме:*

– супроводження інтеграції в регіоні (допомога в обранні локації; пояснення особливостей регіонального розвитку ринкової інфраструктури та рівень безпеки нових локації; надання переліку наявних підприємств та можливості співпраці з ними на нових територіях, розрахунок ризиків);

– супроводження під час переоформлення дозвільних документів, роз'яснення правових аспектів при переміщенні бізнесу;

– допомога в переналаштуванні бізнесу на інші види продукції та послуг;

– підбір кадрів на нових територіях, надання можливостей пошуку вузьких фахівців;

– пошук нових замовників, нових постачальників сировини, матеріалів в Україні та закордоном;

– допомога при запровадженні інструментів просування;

– допомога у визначенні джерел фінансування, інформування про гранти [Гуренко А. В. Роль консалтингового супроводження бізнесу під час військового стану в Україні].

3. *Консультавання здоров'я та психологічного добробуту.* У зв'язку з посиленням уваги до питань здоров'я та психічного стану, консультації в галузі медицини, психотерапії та психології стають більш популярними (програми Mental Health [Самостійно не впоратись. Турбота про психологічне здоров'я тепер не мода, а потреба]).

4. *Консалтингова підтримка мікро- та малого бізнесу України,* наприклад, за проєктом Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH «Сприяння економічній участі вразливих груп населення, включно з внутрішньо переміщеними особами» [Безкоштовна консультаційна підтримка підприємців в Україні] тощо.